

Аналіз дискурсів щодо реалізації деяких стратегем воєнної, економічної та політичної підтримки України до 2025 року: аргументи та контраргументи

Implementation of some strategies of military, economic, and political support discourses analysis for Ukraine until 2025: arguments and counterarguments

Олег Семененко^A

*Corresponding author: д. військ. н., професор, начальник відділу, e-mail: aosemenenko@ukr.net, ORCID: 0000-0001-6477-3414

Марина Абрамова^A

к.е.н., старший дослідник, старший науковий співробітник, e-mail: elaira3@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7644-9988

Віталій Онофрійчук^B

к.е.н., e-mail: vitalii.onofriichuk@mfa.gov.ua, ORCID: 0000-0001-6990-2537

Євген Кравченко^C

ад'юнкт, e-mail: yudjinrigel@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7553-7409

Алевтина Гетьман^D

науковий співробітник, e-mail: getman2017@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6397-7412

Артем Ремез^C

доктор філософії, доцент кафедри, e-mail: remez.art.86@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4970-1097

Oleh Semenenko^A

*Corresponding author: Dr of military Sciences, Professor, e-mail: aosemenenko@ukr.net, ORCID: 0000-0001-6477-3414

Maryna Abramova^A

Candidate of Economic Sciences, Senior Researcher, Senior Research Fellow, e-mail: elaira3@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7644-9988

Vitalii Onofriichuk^B

Candidate of Economic Sciences, e-mail: vitalii.onofriichuk@mfa.gov.ua, ORCID: 0000-0001-6990-2537

Yevhen Kravchenko^C

PhD student, e-mail: yudjinrigel@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7553-7409

Alevtyna Hetman^D

Researcher, e-mail: getman2017@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6397-7412

Artem Remez^C

Doctor of Philosophy, associate professor of the department, e-mail: remez.art.86@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4970-1097

^AЦентральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, м. Київ, Україна

^BМіністерство закордонних справ України, м. Київ, Україна

^CНаціональний університет оборони України, м. Київ, Україна

^DВійськовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, м. Київ, Україна

^A Central Research Institute of the Armed Forces of Ukraine, Kyiv, Ukraine

^BMinistry of Foreign Affairs of Ukraine, Kyiv, Ukraine

^CNational Defence University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

^DMilitary Institute of Telecommunications and Informatization named after Heroes of Kruty, Kyiv, Ukraine

Received: July 24, 2023 | Revised: August 18, 2023 | Accepted: August 31, 2023

DOI: 10.33445/sds.2023.13.4.13

Мета роботи: полягає у висвітленні поглядів щодо наслідків впровадження деяких стратегем воєнної, економічної та політичної підтримки України до 2025 року підкріплених результатами експертного опитування. Акцент у статті здійснений на аналізі аргументів та контраргументів відповідних проаналізованих позицій фахівців.

Метод дослідження: основними методами досліджень є методи: аналізу; синтезу; порівняння; формалізації та оцінювання матеріалу.

Результати дослідження: висвітлення деяких актуальних науково-практичних стратегем відновлення України за рахунок воєнної, економічної та політичної підтримки її підтримки до 2025 року; розгляд можливих результатів їх імплементації з двох позицій (аргументи "за" та "проти"); отримання наукового обґрунтування можливої ефективності цих стратегем до 2025 року, з урахування результатів відповідного експертного опитування.

Теоретична цінність дослідження: полягає у донесенні до широкого кола науковців специфіки імплементації наявних стратегем воєнної, економічної та політичної підтримки, як частини Плану післявоєнного відновлення України –

Purpose: the purpose of the article is to present views on the consequences of implementing some strategies of military, economic and political support for Ukraine until 2025, supported by the results of an expert survey. The article focuses on the analysis of the arguments and counterarguments of the respective analyzed positions of experts.

Method: the main research methods are: analysis; synthesis; comparison; formalization and evaluation of the material.

Findings: to highlight some of the current scientific and practical strategies for restoring Ukraine through its military, economic, and political support until 2025; to consider the possible results of their implementation from two perspectives (arguments for and against); to obtain a scientific justification for the possible effectiveness of these strategies until 2025, taking into account the results of the relevant expert survey.

Theoretical implications is to convey to a wide range of scholars the specifics of the implementation of existing military, economic, and political support strategies as part of the Post-War Reconstruction Plan of Ukraine - possible positive

можливих позитивних та негативних наслідків впливу на економіку країни.

and negative consequences of the impact on the country's economy.

Тип статті: теоретичний, описовий, практичний.

Paper type: theoretical, descriptive, practical.

Ключові слова: стратегема, НАТО, ЄС, економіка, відновлення України, розвиток.

Key words: stratagem, NATO, EU, economy, restoration of Ukraine, development.

1. Вступ

Конфлікт, що триває між Україною та росією, призвів до значних людських жертв і втрати територіальної цілісності. Міжнародна спільнота працює над його оптимальним вирішенням. Запропоновані науковцями довгострокові стратегіями [1] воєнної, економічної та політичної підтримки спрямовані на надання необхідної допомоги Україні для забезпечення її суверенітету та стабільності. Однак іноді постають сумніви щодо їх здійсненності та ефективності. Дана робота має на меті дослідити можливі аргументи "за" та "проти" запропонованих стратегіями воєнної, економічної та політичної підтримки України до 2025 року. Це може допомогти надати додаткові вихідні дані для розроблення планів майбутньої відбудови України.

Тісніші зв'язки між Україною та Заходом принесуть економічні вигоди та будуть сприяти її інтеграції в європейській структурі. Це, у свою чергу, може призвести до більш стабільного та процвітаючого рівня розвитку країни. А військова допомога може забезпечити необхідне обладнання та навчання для підвищення ефективності української армії. Країнам, які підтримують, можливо, доведеться відволікати ресурси з інших сфер, коли є нагальні глобальні проблеми, які потребують ресурсів. Але, відповідна підтримка може не вирішити основних політичних та економічних проблем, які спричинили конфлікт, а також може бути неефективною без інтегрованого підходу, спрямованого на вирішення глибоких проблем, які є рушійною силою конфлікту. Тому, існують сумніви щодо здійсненності та ефективності цих стратегіями, адже військова та політична підтримка може посилити напруженість у відносинах з росією, що коштуватиме недешево для країн-партнерів, які підтримують Україну, і може не усунути першопричини конфлікту. Тому, будь-яка воєнна, економічна та політична підтримка повинна супроводжуватися, також, і дипломатичними рішеннями, які можуть вирішити глибокі проблеми, що є рушійною силою конфлікту.

2. Теоретичні основи дослідження

Для забезпечення воєнної, економічної та політичної підтримки України одним з ефективних підходів є впровадження багаторічної програми зовнішньої військової допомоги. Це може забезпечити стабільне та передбачуване джерело підтримки, яке може допомогти прояснити будь-які невизначеності, які можуть виникнути. Наприклад, США та Ізраїль уже підписали десятирічні меморандуми про взаєморозуміння, які визначають щорічні рівні допомоги США у сфері безпеки, узгоджені двома урядами. Однак існує також багато невизначеностей, які необхідно враховувати під час планування воєнної, економічної та політичної підтримки України до 2025 року. Це включає такі чинники, як триваючий конфлікт у регіоні, а також політичну нестабільність, яка може виникнути як всередині України, так і за її межами. Незважаючи на ці невизначеності, важливо зазначити, що Меморандум щодо взаєморозуміння між США та Ізраїлем не зобов'язує Конгрес виділяти кошти, але Конгрес в основному дотримується рівнів фінансування, передбачених у них [2]. Таким чином, незважаючи на те, що багаторічна система може бути ефективним підходом, важливо залишатися гнучким і адаптуватися до обставин, що змінюються, щоб забезпечити подальший успіх у наданні воєнної, економічної та політичної підтримки Україні.

Також, країни Заходу надають військову підтримку Україні в її боротьбі з російською агресією [3], а США розглядають різні шляхи та їхній потенційний вплив на власні інтереси разом із можливими діями [4]. Такі організації, як Інститут вивчення війни (ISW) та СТР,

щоденно стежать за розвитком українсько-російського конфлікту [5]. Українські військові зіткнулися з грізним супротивником, за оцінкою голови Об'єднаного комітету начальників штабів Збройних сил США Марка Міллі, це боротьба буде важкою та складною [6]. Проте НАТО запропонувало широку політичну та практичну підтримку Україні для сприяння подальшій інтеграції з альянсом [7]. Крім того, деякі експерти стверджують, що єдність, управління та військовий потенціал України перевершують В'єтнам, Афганістан та Ірак, припускаючи, що Україна має потенціал для подолання цього конфлікту [8]. Тим часом науковці Гарвардської школи імені Кеннеді аналізують геополітичні наслідки російсько-українського конфлікту, зокрема санкції, кампанії дезінформації та кібератаки, а також їхній вплив на світову політику [9]. Деякі аналітики попереджають, що президент Китаю може розглянути можливість використання свого стратегічного вікна у 2030-х роках для силової анексії Тайваню [10].

Зважаючи на триваючий конфлікт між Україною та росією, можливість фінансової допомоги Україні з боку країн-союзників до 2025 року є необхідною. Проведення потенційних операцій проти загарбників у 2024 році, швидше за все, залежатиме від мислення уряду росії та геополітичної ситуації на той час [11]. Незважаючи на потенційні вигоди від допомоги Україні, включаючи політичну та фінансову підтримку, існують також і відповідні юридичні заперечення та суперечливі наслідки, які слід враховувати [12]. У минулому США та європейські країни демонстрували підтримку Україні, засуджуючи російські злочини, що призвело до політичної та фінансової підтримки з боку різних країн [13, 14]. Проте з наближенням виборів 2024 року можуть виникнути суперечки щодо обсягу фінансової допомоги Україні, що потенційно може перешкодити будь-якому можливому плану допомоги [15]. З іншого боку, ЄС раніше демонстрував підтримку Україні, вводячи цінове ембарго для стримування дій росії [16], тощо. Зрозуміло, що оцінка можливості фінансової допомоги Україні вимагає ретельного зважування потенційних переваг, юридичних заперечень і можливих наслідків.

Отже, на потенціал воєнної, економічної та політичної підтримки України з боку союзників до 2025 року мають значення зниження надходжень від експорту та постійний попит на валюту з боку російських імпортерів, що також вплинуло на валютний баланс країни [17]. Тому, підтримка союзників України має вирішальне значення для пом'якшення економічних наслідків конфлікту [18]. Крім того, для покриття дефіциту країни в 2024 році необхідна повноцінна фінансова програма за підтримки МВФ [19]. Ймовірно, ці фактори будуть взяті до уваги при розгляді потенційної фінансової підтримки України у 2024 році.

Серед можливих джерел воєнної, економічної та політичної підтримки України – її союзники, наприклад, Європейська комісія, яка пообіцяла 50 млрд. євро бюджетного фінансування та підтримки на період 2024-2027 рр. [20]. США також зробили значний внесок у фінансову та військову допомогу Україні, надавши 66,2 млрд доларів з початку конфлікту з росією. Крім того, її підтримка може стати каталізатором подальшої фінансової допомоги з боку інших країн [21]. Однак конкретні фінансові зобов'язання союзників можуть відрізнятись, як видно з контрастних результатів конференцій у Лондоні та Лугано [22].

Потенційний вплив фінансової підтримки союзників на економіку України може бути значним. Доступ до фінансових ресурсів міг би надати українському підприємництву безпрецедентні можливості захисту своєї інтелектуальної власності [23]. Крім того, США та їхні союзники заморозили російські активи, які повинні залишатися в такому стані, доки росія не компенсує [24] втрати України. Це потенційно може стати джерелом компенсації для України економічних збитків, завданих конфліктом. Проте тривалість конфлікту матиме прямий вплив на економіку, і Національний банк України прогнозує значне зниження безпекових ризиків лише в середині 2024 року [25]. Таким чином, вплив фінансової підтримки на економіку України може бути не миттєвим, але матиме довгострокові переваги.

Також доцільно враховувати аналіз ефективності військової, економічної та гуманітарної допомоги Україні у 2022-2024 роках [26], а також сформулювати пропозиції щодо шляхів протидії діям росії. Крім того не треба нехтувати загрозою повномасштабної нової військової агресії з боку росії, а також впливу військового конфлікту на фінансову систему України [27]. Крім того, було проведено опитування щодо оцінки ефективності санкцій, результати якого враховано в аналізі Національного банку України [28]. Автори також розглядають політику США та інших західних демократій щодо надання Україні військово-політичної допомоги, в тому числі, в рамках Європейського фонду миру [29].

Отже, Аналіз останніх досліджень, публікацій та низки документів присвячених тематиці статті [1]–[54], свідчить про те, що в сучасних геополітичних умовах розвитку світу проблематика результатів аналізу поглядів щодо можливої реалізації деяких стратегем воєнної, економічної та політичної підтримки України до 2025 року є актуальною.

3. Постановка проблеми

Російсько-українська війна мала своє коріння у складному комплексі причин. Одним із головних геополітичних чинників було суперництво між росією та Україною за контроль над Азовським морем [30]. Початок конфлікту в 2014 році викликав необхідність пояснити його причину, причому було названо багато політичних, психологічних і технічних причин. Міжнародний фактор в українсько-російських відносинах мав декілька вимірів, пов'язаних із визначенням обома країнами національних інтересів. Можливі сценарії конфлікту варіювалися від заморожування конфлікту, нової холодної війни, або активної війни за участю США, росії та Китаю [31].

Війна мала кілька ключових подій і битв, які визначили її хід та здійснювала вплив на Україну і міжнародні відносини. Мер Маріуполя (Вадим Бойченко) прогнозував, що ЗС України звільнять місто від російського контролю в грудні 2022 – січні 2023 року, однак, військові аналітики передбачали різні сценарії майбутнього війни, причому деякі припускали, що війна може закінчитися в 2023 році [32]. Високопоставлені чиновники США та Європи були стурбовані тим, що президент росії враховує президентські вибори в США 2024 року у своєму плані війни. Конфлікт спричинив значні руйнування та людські втрати, а неспровоковане вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року вважається варварським і невинуватим. Він мав кілька вимірів, пов'язаних з характером розвитку політичного процесу в росії та його впливом на міжнародні відносини [33]. Його наслідки матимуть довгостроковий вплив на розвиток регіону та міжнародних відносин, а потреба у відбудові буде головним пріоритетом.

У 2024 році Україна може зіткнутися з низкою воєнних, економічних та політичних викликів зі стратегічними наслідками. Важливо зазначити, що використання нової зброї та техніки є не вирішальним та може мати обмежений вплив, що призведе до постійних втрат з обох сторін. Хоча для перемоги можливе впровадження нової тактики та озброєння. Тому, Україні доцільно покладатися не лише на ракети та авіацію більшої дальності для отримання переваги у воєнних, економічних та політичних викликах. Незважаючи на те, що військова допомога з боку США, Європи та інших країн дала Україні перевагу в цивільному та економічному аспектах, цього може бути недостатньо для подолання викликів, що насуваються, у 2024 році.

Отже, Україна має прийняти багатогранний підхід до вирішення цих військово-політичних викликів, пам'ятаючи щодо обмеження нових технологій та обладнання, а також необхідність стратегічних альянсів і дипломатичних зусиль. Усе це визначає необхідність розуміння вищим керівництвом держави теорії та практики формування плану відновлення України, з урахуванням наявних відповідних воєнних, економічних та політичних

довгострокових стратегем, з метою збереження власного воєнно-економічного потенціалу та суверенітету.

4. Результати

Поточна геополітична напруженість між Україною та її сусідами ґрунтується на складній історії динаміки регіональної влади та недовірі до намірів росії. У 1994 році було підписано Будапештський меморандум як спосіб забезпечення територіального суверенітету України та нерозповсюдження ядерної зброї. Однак російський уряд прагнув підпорядкувати Україну примхам росії, посилаючись на "єдине ціле" між росіянами та українцями. Окремим напрямом виділяються плани росії щодо Євразійського економічного союзу з Україною та стратегічного чорноморського порту Севастополь. Київ також призупинив участь у Співдружності Незалежних Держав, посилаючись на російську агресію та боротьбу за те, щоб вважатися повністю суверенною державою. Крім того, Революція Майдану була критично важливим фактором російської зовнішньої політики, з місцевою боротьбою за владу та зведенням рахунків між з проросійськими фракціями, які досягли апогею до 2019 року. Зовнішньополітичний погляд росії зробив Україну центральною темою, а потенційні санкції США проти неї за її дії в Україні можуть стати центральною темою російського втручання у вибори в США [2].

Військово-політичне втручання в Україну було спірною темою після російської анексії Криму в 2014 році. Триваючий конфлікт в Україні призвів до переміщення сотень тисяч людей і загрожував регіональній стабільності. Питання, чи підтримувати Україну, викликало розбіжності між міжнародними гравцями. У цій статті буде проаналізовано деякі позиції щодо воєнної, економічної та політичної підтримки в Україні до 2025 року. Аргументи висвітлюють, чому підтримка України необхідна для міжнародної стабільності, європейської безпеки та просування демократії. З іншого боку, у контраргументаційних схемах розглядатимуться потенційні ризики підтримки України, включаючи можливість ширшого конфлікту, відсутність інтересів США та ефективність військового втручання.

Однією з першочергових причин необхідності підтримки України є збереження міжнародної стабільності. Нездатність підтримати Україну може спонукати росію продовжувати свою експансіоністську політику, що призведе до подальшої дестабілізації в інших регіонах Європи. Крім того, у цьому конфлікті на карту поставлені міжнародні норми та принципи.

Ще одна причина, чому підтримка України потрібна – це безпека Європи. Демократична Україна має вирішальне значення для європейської безпеки. Відмова від її підтримки може призвести до ширшого конфлікту в Європі та спровокувати катастрофічні наслідки.

Однак підтримка України може бути і не в інтересах Сполучених Штатів. Вони мають обмежені ресурси, тому пріоритетність своїх інтересів не на останньому місці. Україна не є членом НАТО, і США можуть не мати юридичного зобов'язання втручатися, однак підтримка України необхідна для просування демократії. Відмова підтримати Україну може підірвати демократію в регіоні та надіслати сигнал іншим країнам про те, що міжнародна спільнота не віддана просуванню демократичних цінностей. Однак, військове втручання може не призвести до стабільної України, а навіть – загострити конфлікт. Інколи санкції та дипломатичний тиск можуть бути більш ефективними для вирішення конфлікту, крім того, підтримка України може бути недостатньою для стримування російської агресії в регіоні.

Отже, питання військово-політичного втручання в Україну є складним і багатогранним. Хоча підтримка України необхідна для забезпечення міжнародної стабільності, європейської безпеки та просування демократії, існують також потенційні ризики, пов'язані з нею. Важливо ретельно зважити переваги та недоліки військового втручання – санкції та дипломатичний

тиск можуть бути більш ефективними для вирішення конфлікту. Зрештою, міжнародне співтовариство має працювати разом, щоб знайти рішення.

Останніми роками Україна зіткнулася з низкою викликів безпеці. Для її зміцнення, на думку науковців, можливо розробляти та впроваджувати наступні стратегіями воєнної, економічної та політичної підтримки України до 2025 року, а саме:

1. Збільшення військових витрат і виділення більшої кількості ресурсів на модернізацію своїх сил [2]. На думку вчених, це передбачатиме інвестиції в нову зброю та техніку, підвищення оплати праці та пільг для військовослужбовців для залучення та утримання талантів, а також покращення підготовки та готовності військових частин. А збільшуючи військовий потенціал України, країна буде краще підготовлена для захисту від зовнішніх загроз.

На рисунку 1 наведено коефіцієнтні величини двох показників: можливості забезпечення мінімальної потреби військових витрат та їх орієнтовного (можливого) реального значення. Відповідні результати були отримані за рахунок експертного опитування (вибірка – 50 експертів). Позитивним є те, що кут β' у 2025 році має тенденцію до зменшення, у порівнянні з 2024 роком.

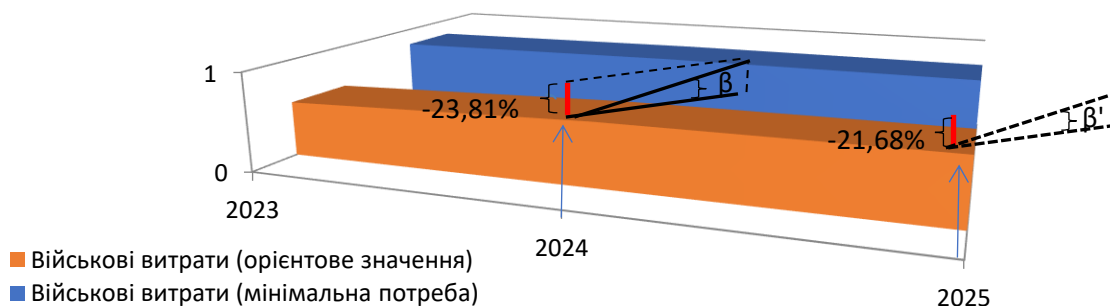

Рисунок 1 – Мінімальна потреба та орієнтовне значення, щодо фінансування воєнних потреб ЗС України, за результатами експертного опитування, на 2023-2025 роки (розраховано авторами)

Але, економічне відновлення України було темою багатьох дискусій в останні роки. Як країна, яка стикається з різними викликами, такими як корупція, безгосподарність і політична нестабільність, вона потребує фінансової допомоги від країн-партнерів. У 2024 році надання фінансової допомоги від країн Альянсу Україні супроводжуються постійними дебатами, які набули значного розголосу. За поглядами вітчизняних вчених [34]:

по-перше, надання фінансової допомоги Україні сприятиме економічному зростанню країни, відновлення економіки створить робочі місця та збільшить ВВП країни – це зменшить бідність і покращить програми соціального забезпечення;

по-друге, надання фінансової допомоги надасть можливість подолати виклики корупції та політичної нестабільності. Ця фінансова допомога може бути використана для інвестування в інфраструктуру, підприємства та інші сектори економіки.

Підтримка малого та середнього підприємництва (МСП) є ще одним ключовим напрямком уваги уряду України у 2024 році. Він планує продовжувати надавати фінансову допомогу МСП через угоди з міжнародними організаціями, такими як Європейський інвестиційний банк, а також через національні програми, такі як ініціатива EU4BUSINESS [65]. За даними Мінекономрозвитку, МСП стають все більш важливими для української економіки, а зусилля з підтримки їх росту та розвитку відіграватимуть вирішальну роль в економічному

майбутньому країни. Надаючи фінансову підтримку МСП, уряд сподівається створити більш конкурентоспроможне та стійке бізнес-середовище [35, 36].

Одним із контраргументів проти надання фінансової допомоги Україні є те, що вона може бути неефективною, якщо Україна не подолає корупцію та безгосподарність. Корупція може призвести до нецільового використання коштів, підриваючи зусилля з відновлення економіки, а також підрвати зусилля з національної безпеки. Тому, перед наданням фінансової допомоги важливо переконатися, що вжито необхідних заходів для боротьби з корупцією та безгосподарністю.

По-третє, фінансова допомога може зміцнити національну безпеку України та використана для покращення військового потенціалу, інфраструктури та систем реагування на надзвичайні ситуації. Її зміцнення допоможе протистояти зовнішнім загрозам і сприяти миру і стабільності в регіоні. Це, у свою чергу, сприятиме економічному відродженню України.

Іншим контраргументом проти надання фінансової допомоги Україні є те, що вона може бути нестабільною, якщо ми не запровадимо необхідні реформи. Можливо, знадобляться реформи для покращення бізнес-клімату, верховенства права та прозорості. Без них фінансова допомога може не дати бажаних результатів. Таким чином, перед її наданням є вкрай важливим забезпечити впровадження необхідних реформ.

Останнім контраргументом проти надання фінансової допомоги Україні є те, що це можна вважати втручанням у внутрішні справи України. Фінансова допомога може розглядатися як спроба вплинути на українську політику і розглядатися як загроза суверенітету України – як спосіб для країн Альянсу отримати важелі впливу на Україну. Тому, важливо забезпечити, щоб вона надавалася таким чином, щоб поважати суверенітет України та не втручатися в її внутрішні справи.

У 2024 році український уряд планує виділити кошти на розвиток інфраструктури для покращення транспортної та комунікаційної систем країни. Розвиток індустріальних парків є одним із ключових напрямків, які отримають фінансову підтримку. Затверджено Стратегію розвитку індустріальних парків на 2023-2030 роки, на що будуть виділені державні кошти [37]. Крім того, Міжвідомча робоча група з питань розподілу коштів Ліквідаційного фонду продовжить роботу з визначення джерел фінансування проектів розвитку інфраструктури [38]. Ці ініціативи спрямовані на покращення загальних економічних показників країни та створення більш привабливого інвестиційного клімату.

Відповідно до наявних планів Бюджетна політика України у 2024 році буде зосереджена на формуванні надходжень і оподаткування, щоб забезпечити державі достатні кошти для задоволення потреб у видатках. У Бюджетній декларації на 2022-2024 роки, наголошено на необхідності визначення фіскальної політики як у дохідній, так і в видатковій частині [39]. Державна бюджетна політика на 2022-2024 роки буде спрямована на розвиток місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин. Ключову роль у досягненні цих завдань відіграватиме Міністерство фінансів України, яке відповідає за формування та реалізацію державної фінансово-бюджетної політики [40]. Бюджетна політика України у 2024 році також буде зосереджена на управлінні боргом та фіскальній відповідальності. Уряд вніс зміни до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення прогнозованості бюджетної політики та розробки Стратегії управління державним боргом на середньострокову перспективу з 1 січня 2024 року [41]. Урядова програма, підтримана Міжнародним валютним фондом (МВФ), спрямована на посилення політики, яка підтримує фіскальну, зовнішню, цінову та фінансову стабільність протягом періоду. Віддаючи пріоритет управлінню боргом і фіскальній відповідальності, уряд сподівається досягти довгострокової економічної стабільності та сталого зростання.

Однак є контраргументи й проти цих стратегем. Наприклад, збільшення військових витрат може бути марнотратним. Корупція може призвести до нецільового використання

коштів, військово обладнання часто є дорогим і не завжди потрібним, а надмірна залежність від військових рішень може нехтувати соціальними та економічними проблемами.

2. Зміцнення міжнародних альянсів [42]. На думку вчених, це передбачатиме побудову міцнішого партнерства з НАТО та іншими союзниками, зміцнення співпраці з сусідніми країнами для вирішення спільних проблем безпеки та участь у військових навчаннях для покращення оперативної сумісності та готовності. Працюючи з іншими країнами, Україна може отримати вигоду від спільної інформації, ресурсів і досвіду.

На рисунку 2 наведено коефіцієнтні величини двох показників: величини необхідної підтримки НАТО та ЄС за даних обставин та орієнтовного (можливого) реального значення. Відповідні результати були отримані за рахунок експертного опитування (вибірка – 50 експертів). Позитивним є те, що кут δ' у 2025 році має тенденцію до зменшення, у порівнянні з 2024 роком.

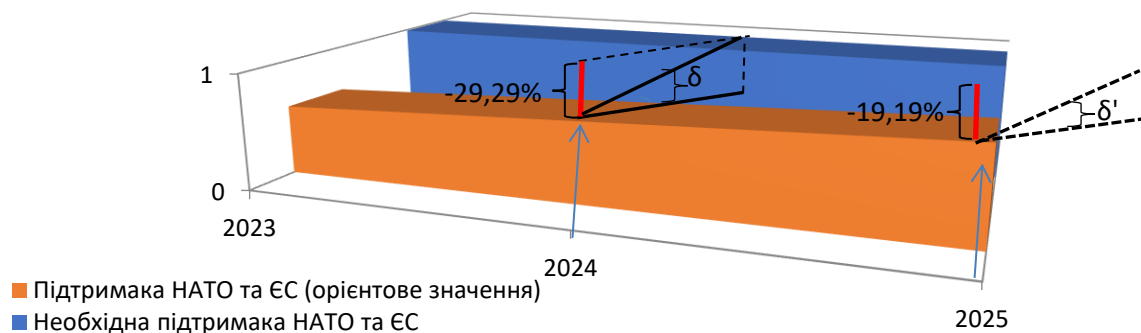

Рисунок 2 – Оптимальна потреба та орієнтовне значення, щодо підтримки НАТО та ЄС, за результатами експертного опитування, на 2023-2025 роки (розраховано авторами)

Україна була об'єктом російської агресії, і ситуація навряд чи зміниться найближчим часом. Як результат, міжнародна військова підтримка України є важливою для забезпечення її безпеки. Перший аргумент на користь міжнародної військової підтримки України полягає в тому, що вона має вирішальне значення для її безпеки. Другий аргумент полягає в тому, що вона може сприяти зміцненню НАТО. Довіра до НАТО поставлена на карту, і надання підтримки Україні може продемонструвати відданість НАТО своїм союзникам, а також може покращити спроможність колективної оборони НАТО, а його стабільність є важливим для безпеки Європи та світу, і підтримка України може сприяти цій меті. Третій аргумент на користь міжнародної військової підтримки України полягає в тому, що вона може допомогти покращити регіональну стабільність.

Перший контраргумент проти міжнародної військової підтримки України полягає в тому, що вона може посилити напруженість у відносинах з росією, яка вважає Україну частиною своєї сфери впливу, а надання їй підтримки може розглядатися як провокація. Другим контраргументом проти міжнародної військової підтримки України є те, що вона може коштувати дорого. Її надання вимагає ресурсів, а підтримка України може відвернути ресурси від інших пріоритетів. Вартість підтримки України може стати тягарем для міжнародних партнерів, і вони можуть бути не в змозі її надавати в довгостроковій перспективі.

Отже, міжнародна військова підтримка України у 2024 році – це складне питання з аргументами "за" і "проти". Хоча вона може допомогти покращити безпеку України, зміцнити НАТО та покращити регіональну стабільність, але вона також може посилити напруженість у стосунках з росією, бути дорогою та підірвати дипломатичні зусилля.

3. Розвиток надійного кіберзахисту [43]. На думку вчених, це передбачатиме інвестиції в технології та інфраструктуру кіберзахисту, посилення підготовки та навчання військового персоналу з кіберзахисту, а також встановлення партнерства з підприємствами приватного сектору для обміну інформацією та досвідом. Оскільки кібератаки стають все більш поширеними, для України вкрай важливо мати можливість захиститися від цих загроз.

На рисунку 3 наведено коефіцієнтні величини двох показників: необхідного рівня кіберзахисту за даних обставин та орієнтовного (можливого) реального значення. Відповідні результати були отримані за рахунок експертного опитування (вибірка – 50 експертів). Позитивним є те, що кут α' у 2025 році має тенденцію до зменшення, у порівнянні з 2024 роком.

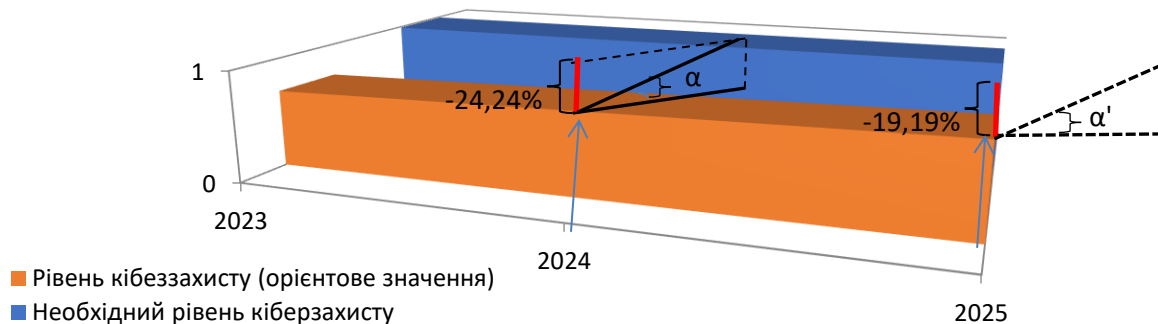

Рисунок 3 – Оптимальна потреба та орієнтовне значення, щодо рівня кіберзахисту, за результатами експертного опитування, на 2023-2025 роки (розраховано авторами)

За останні роки Україна зазнала численних кібератак, які порушили критичну інфраструктуру, таку як електромережі та системи зв'язку. Тому, для України важливе його зміцнення, щоб захистити свій суверенітет, незалежність і демократію. Однак є також контраргументи, які свідчать про те, що інвестиції в кібербезпеку можуть бути малоефективними – кібератаки є глобальною проблемою, яку не може вирішити одна країна, і що надмірна увага до нього може відвернути увагу від інших важливих проблем, з якими стикається Україна.

Першою причиною посилення кібербезпеки в Україні до 2025 року є значна загроза, яку несуть кібератаки національній безпеці країни. Ці атаки поставили під загрозу конфіденційну урядову та військову інформацію.

Друга причина його посилення в Україні – це захист демократії та запобігання втручанням у виборчий процес. Заходи кібербезпеки можуть допомогти запобігти втручанням іноземних колаборантів у нього, що може підірвати демократичні засади та інститути управління.

Третя причина інвестування – це довгострокові вигоди для економіки та суспільства України. Заходи кібербезпеки можуть допомогти залучити іноземні інвестиції шляхом покращення репутації країни щодо безпеки та стабільності. Захищаючи бізнес від кібератак, які можуть призвести до фінансових втрат і репутації, заходи кібербезпеки також можуть захистити економічний і соціальний добробут країни. Крім того, вони можуть допомогти запобігти крадіжці інтелектуальної власності та захистити конфіденційність людей, що пришвидшить збільшення інновацій та економічного зростання.

Одним із контраргументів проти зміцнення кібербезпеки в Україні є вартість і доцільність таких інвестицій. Його технології можуть бути дорогими для придбання та підтримки, і нам може бракувати досвіду для впровадження ефективних заходів кіберзахисту. Це обґрунтоване занепокоєння, але Україна може використати міжнародне партнерство для забезпечення фінансування та технічного досвіду, що допоможе країні розвинути спроможність кіберзахисту.

Іншим контраргументом є те, що кібератаки є глобальною проблемою, яку не може вирішити одна країна. Кібератаки часто здійснюються міжнародними злочинними організаціями або хакерами, які фінансуються державою. Посилення кіберзахисту в Україні може не запобігти атакам з інших країн. Тому міжнародна співпраця має важливе значення для усунення основних причин кібератак. Україна може працювати з іншими країнами над встановленням міжнародних норм і стандартів кібербезпеки, які допоможуть створити більш безпечний і надійний кіберпростір.

Останній контраргумент полягає в тому, що надмірна зосередженість на кіберзахисті може відвернути увагу від інших важливих проблем, з якими стикається Україна, можуть виникнути більш нагальні проблеми, такі як корупція та економічні реформи, які потребують уваги та ресурсів. Він може бути менш важливим, ніж інші питання безпеки, наприклад військова оборона чи безпека кордонів, а також інші соціальні та економічні питання – охорона здоров'я та освіта.

Отже, зміцнення кібербезпеки в Україні має важливе значення для захисту суверенітету, незалежності та демократії країни. Хоча існують контраргументи, які свідчать про те, що інвестиції в неї можуть бути малоефективними, а надмірна увага може відвернути увагу від інших важливих проблем, з якими стикається Україна. Однак, інвестуючи в кібербезпеку, ми будемо краще підготовлені для вирішення цих нагальних проблем у довгостроковій перспективі. Міжнародне партнерство разом із фінансовою та технічною підтримкою може допомогти нам розвинути спроможність кіберзахисту та створити безпечнішу та більше безпечний кіберпростір.

4. Удосконалення законодавства [44]. На думку вчених, в більшій мірі, це передбачатиме внесення змін до Податкового кодексу для збільшення відповідних надходжень та ряду нормативно-правових актів. Але Законами можна маніпулювати, щоб пригнічувати групи меншин, або легітимізувати авторитарне правління. Таким чином, законодавство має бути посилено з обережністю, щоб запобігти подальшій шкоді, і має керуватися принципами справедливості, рівності та прав людини.

На рисунку 4 наведено коефіцієнтні величини двох показників: обсягів необхідних реформ нормативно-правової сфери за даних обставин та орієнтовного (можливого) реального значення. Відповідні результати були отримані за рахунок експертного опитування (вибірка – 50 експертів). Позитивним є те, що кут τ' у 2025 році має тенденцію до зменшення, у порівнянні з 2024 роком.

Під час та після війни український уряд має прийняти багатовимірний підхід до вдосконалення законодавчої бази. Країні необхідно зосередитися на створенні робочих місць, боротьбі з корупцією та децентралізації влади, щоб вселити надію своїм громадянам на процвітаюче післявоєнне майбутнє. Конфлікт завдав збитків країні, прямі збитки досягли високих рівнів. Уряд має віддати пріоритет вирішенню проблем відновлення економіки країни та інших пов'язаних проблем.

Нині оборонна політика України є важливим фактором її національної безпеки та військової модернізації. США розбудували свою оборонну мережу на місцевому, штатному та федеральному рівнях, і Україна, ймовірно, використовуватиме цю структуру для операцій у 2024 році. Також необхідно звернути увагу на оборонно-промисловий комплекс та інституції, що забезпечують державне регулювання. Нарешті, у бюджетному циклі 2024 року закладено кошти на відновлення обороноздатності [45].

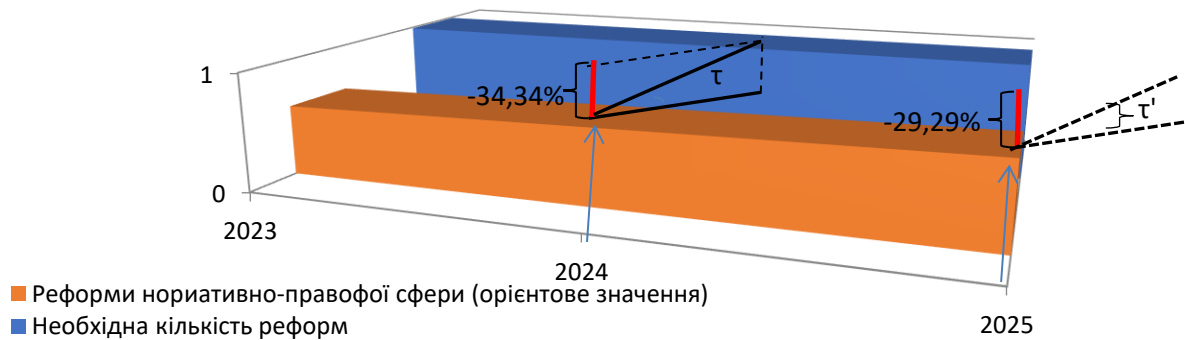

Рисунок 4 – Необхідна кількість та орієнтовне значення, щодо проведення реформ нормативно-правової сфери, за результатами експертного опитування, на 2023-2025 роки (розраховано авторами)

Ще один напрямок, на якому український уряд планує зосередитися у 2024 році, – зміцнення національної економіки. Це передбачатиме реалізацію заходів щодо збільшення податкових надходжень і зборів до державного бюджету. Уряд також приведе інші законодавчі акти у відповідність до положень зміненого Бюджетного кодексу України для забезпечення ефективного управління фінансами [46]. Ці зусилля спрямовані на покращення фінансової стабільності країни та створення більш сприятливого економічного середовища для бізнесу та інвесторів.

Оборонне законодавство українського уряду у 2024 році необхідне для зміцнення національної безпеки. Закон спрямований на модернізацію ЗС України, збільшення військових витрат і покращення оборонної співпраці з іншими країнами. Їх модернізація має вирішальне значення для національної безпеки, оскільки завдяки цьому підвищиться їх спроможність, боєготовність та ефективність, а також здатність швидкого реагування на нові та нові загрози. Крім того, модернізація може зробити ЗС України більш ефективними та рентабельними, що важливо в сучасному мінливому середовищі глобальної безпеки.

Досвід, отриманий з нетрадиційних операцій росії під час російсько-української війни, також можуть дати розуміння ефективних законодавчих змін. Крім того, вплив війни не обмежується лише військовою сферою та має помітні наслідки в політичній сфері, оскільки учасники конфлікту змінюють позицію. Таким чином, комплексний підхід, який стосується різних аспектів післявоєнного відновлення, може допомогти Україні подолати виклики, спричинені конфліктом, і побудувати краще майбутнє для своїх громадян.

Удосконалення законодавства може бути важким і трудомістким. Запровадження нових законів може бути складним, особливо якщо є опір з боку тих, кому вигідний статус-кво. Зміцнення судових систем може бути тривалим процесом, оскільки вимагає навчання суддів і будівництва нових залів для судових засідань. Членство в НАТО та ЄС не повинно залежати від законодавчих змін. Членство має ґрунтуватися на здатності країни сприяти досягненню цілей організації, включаючи безпеку та міжнародну співпрацю. Членство не повинно використовуватися як політичний інструмент тиску на країни, щоб вони внесли зміни, які можуть не відповідати їхнім інтересам.

Недотримання цих стандартів також може призвести до економічної нестабільності, оскільки корупція може зашкодити економічному розвитку та інвестиціям. Нарешті, їх недотримання може зашкодити міжнародним відносинам, оскільки інші країни можуть вагатися співпрацювати з країнами, які не поважають права людини та демократичне врядування.

Країни можуть просуватися до стандартів навіть без законодавчих змін. Поліпшень можна досягти за допомогою освітніх та просвітницьких кампаній, які можуть допомогти змінити ставлення до корупції та дискримінації. Існуючі закони також можна краще виконувати, що може сприяти культурі поваги до верховенства права. Нарешті, міжнародна підтримка може допомогти країнам досягти прогресу в досягненні стандартів шляхом надання технічної допомоги та фінансування.

Отже, посилення законодавства є необхідним для забезпечення дотримання стандартів НАТО та ЄС, оскільки їх недотримання може мати негативні наслідки, зокрема політичну та економічну нестабільність, а також завдати шкоди міжнародним відносинам. Хоча вдосконалення законодавства може бути складним, країни повинні прагнути відповідати цим стандартам, щоб забезпечити стабільне та процвітаюче майбутнє.

5. Врахування особливостей надання ленд-лізу [47]. На думку вчених, Закон про ленд-ліз спрощує процедуру постачання озброєнь і прискорює передачу Україні та іншим країнам Східної Європи озброєння, обладнання й інші критичні поставки шляхом скорочення бюрократичних процесів.

У сучасному глобальному політичному кліматі, який постійно змінюється, доповнення європейських союзників має вирішальне значення, оскільки більшість із них залишаються неготовими до конфлікту без американської допомоги. Крім того, угода по ленд-лізу, борючись із суперником без жодного вбитого солдата США, є інвестицією в посилення безпеки для союзників. У довгостроковій перспективі вона може зробити європейський континент менш залежним від допомоги США, що ще більше забезпечить регіональний мир і стабільність [46]. Загалом, добре структурована угода ленд-лізу має потенціал для надання як економічних, так і політичних переваг Україні, а також її європейським союзникам.

Однак контраргументи свідчать про те, що допомога за ленд-лізом може не задовольнити потреби України в безпеці, погіршити економічні проблеми та зашкодити американсько-російським відносинам. Перша ключова особливість ленд-лізу для України – це посилення її військового потенціалу. Допомога може забезпечити Україну сучасною військовою технікою, технологіями та навчанням, що може значно підвищити її обороноздатність.

Друга ключова особливість ленд-лізу для України – це економічна вигода. Збільшення військових витрат сприятиме розвитку української економіки шляхом створення робочих місць, генерування доходів та прискорення економічного зростання. Крім того, допомога по ленд-лізу може бути використана для модернізації української інфраструктури, що може залучити іноземні інвестиції та сприяти економічному розвитку. Наразі Україна отримує безпекову та оборонну допомогу з федерального бюджету США за трьома програмами: ініціатива сприяння безпеці України (Ukraine Security Assistance Initiative, USAI), зовнішнє військово-фінансування (Foreign Military Financing, FMF) та поповнення запасів зброї США (Replenishment of U.S. weapons stocks). Модернізована інфраструктура принесе користь не лише військовим, а й позитивно вплине на цивільне населення, сприяючи загальному розвитку України.

Проте є контраргументи, що допомога по ленд-лізу може погіршити економічні проблеми України. Вона може бути неефективною та призвести до корупції, що ще більше завдасть шкоди економіці. Збільшення військових витрат також може призвести до інфляції та економічної нестабільності, завдаючи більше шкоди, ніж користі.

Третя ключова особливість ленд-лізу для України полягає в тому, що він посилить відносини між США та нами. Надаючи допомогу Україні, США демонструють свою відданість безпеці України, що може сприяти зміцненню дипломатичних зв'язків між двома країнами. Крім того, посилення впливу США в регіоні може призвести до більш значної співпраці з питань регіонального та глобального значення, таких як енергетична безпека та зміна клімату.

Крім того, нині є міжнародне занепокоєння, що Україна може використовувати матеріали ленд-лізу для виробництва товарів, які згодом можуть експортуватися, що ще більше посилює занепокоєння щодо неправильного використання та неефективності [48]. Ці політичні фактори мають значний вплив на реалізацію програми ленд-лізу та її загальний успіх. Економічні та соціальні фактори також відіграють роль в ефективності програми. Здатність США надавати воєнну, економічну та політичну допомогу частково залежить від їх власної економічної стабільності та ресурсів. Соціальні фактори, такі як громадська думка та підтримка військових зусиль, вплинули на готовність уряду надавати допомогу іноземним державам. Загалом на успіх програми ленд-лізу, в значній мірі, вплинув ряд політичних, економічних і соціальних факторів.

6. Змога перешкоджання своїм союзникам підтримувати війни росії проти України [49]. На думку вчених, є доцільним посилити міжнародний моніторинг за дотриманням міжнародного законодавства та відповідальності за можливості його "обходження".

Санкції стали значним інструментом забезпечення дотримання міжнародного права та підтримки глобальної безпеки. Україна, зокрема, стала жертвою ухилення від санкцій деякими її супротивниками та союзниками. Вони є ключовим інструментом забезпечення виконання міжнародного права, але їх ефективність підривається ухиленням від них. Союзники України використовують ухилення від санкцій для підриву міжнародного права. Це також підриває авторитет міжнародних інституцій, таких як ООН і Міжнародний кримінальний суд, які покладаються на санкції як на інструмент для виконання своїх рішень.

Ухилення від санкцій дозволяє злочинним мережам відмивати гроші та брати участь у іншій незаконній діяльності. Санкції є критично важливим інструментом для запобігання розповсюдженню зброї масового знищення та запобігання отриманню терористичними групами коштів, необхідних для здійснення їх діяльності. Ухилення від санкцій підриває ці зусилля та створює серйозну загрозу глобальній безпеці.

Санкції проти росії були введені різними країнами та організаціями у відповідь на агресію Росії проти України. США, наприклад, виявили організації, які порушують правила, і заборонили їм в'їзд до росії. Тим часом країни ОЕСР надали нам військову та гуманітарну допомогу, а також запровадили економічні санкції проти росії. Подібним чином ЄС запровадив свій наймасштабніший пакет санкцій проти неї після тривалої агресії проти України та повідомлень про звірства. Окрім санкцій проти росії, також продовжено режим санкцій ЄС щодо Білорусі через її причетність до дії проти України [50]. Крім того, OFAC запровадив Ідентифікаційний список секторальних санкцій, який включає осіб, які працюють у секторах російської економіки, визначених Міністром фінансів. Хоча США співпрацюють з іншими країнами для виявлення суб'єктів, які порушують санкції, незрозуміло, які дії будуть вжиті проти таких країн. Загалом ці заходи демонструють узгоджені зусилля багатьох країн та організацій щодо притягнення до відповідальності тих, хто порушує санкції, запроваджені проти Росії через її агресію проти України.

По-перше, країни-порушники можуть використовувати Україну як транзитний пункт для товарів, які перебувають під санкціями. Наприклад, росія використовувала захоплені українські порти для експорту товарів до країн, які перебувають під санкціями. По-друге, ми можемо несвідомо фінансово підтримати країн-порушників. Ця підтримка може бути у формі прямих інвестицій, або непрямого фінансування через українські банки. По-третє, Україна може закуповувати товари в країнах-порушниках, порушуючи тим самим санкції. (Наприклад, Україна імпортувала вугілля з росії, яка перебувала під санкціями через анексію Криму).

Порушення санкцій може призвести до економічних і політичних наслідків. По-перше, це може призвести до штрафів і пені. Наприклад, США наклали штрафи на кілька компаній за порушення санкцій щодо Ірану та росії. По-друге, – може завдати шкоди репутації держави та відносинам з іншими країнами. Якщо виявиться, що країна-партнер порушує санкції, вона

може зіткнутися з міжнародною критикою та санкціями з боку інших країн. По-третє, порушення санкцій може призвести до втрати довіри з боку міжнародних партнерів, які можуть розглядати таку державу як ненадійного партнера, що може зашкодити її майбутнім економічним і політичним відносинам.

Як не дивно, але партнерство країн-членів з країнами-порушниками може бути корисним для їх економік. По-перше, партнерство з країнами-порушниками може призвести до збільшення торгівлі, що, в свою чергу, сприяє економічному зростанню, що може покращити рівень життя та створенню робочих місць, підвищенню заробітної плати та покращенню соціальних послуг. По-третє, економічне зростання може покращити позиції такої держави в міжнародному співтоваристві.

Отже, партнерство країн-партнерів України, які ведуть торгівельні стосунки із підсанкційними країнами, викликає занепокоєння щодо можливих порушень міжнародних санкцій. Однак їх дотримання може бути складним для деяких невеличких країн, що розвивається, що повинні віддавати перевагу власним економічним інтересам, водночас дотримуючись міжнародного права.

7. Стимулювання кількісного зростання населення, оскільки це є ключовим для економічних перспектив країни [51]. На думку вчених, у найближчому минулому із допомогою міжнародних організацій Україні доцільно розробити механізм забезпечення підтримки підвищення народжуваності та зменшення міграційних ефектів.

На рисунку 5 наведено коефіцієнтні величини двох показників: мінімальної кількості працюючого населення, що необхідне для підтримання економічних процесів та орієнтовного (можливого) його реального значення. Відповідні результати були отримані за рахунок експертного опитування (вибірка – 50 експертів). Позитивним є те, що кут μ' у 2025 році має тенденцію до зменшення, у порівнянні з 2024 роком.

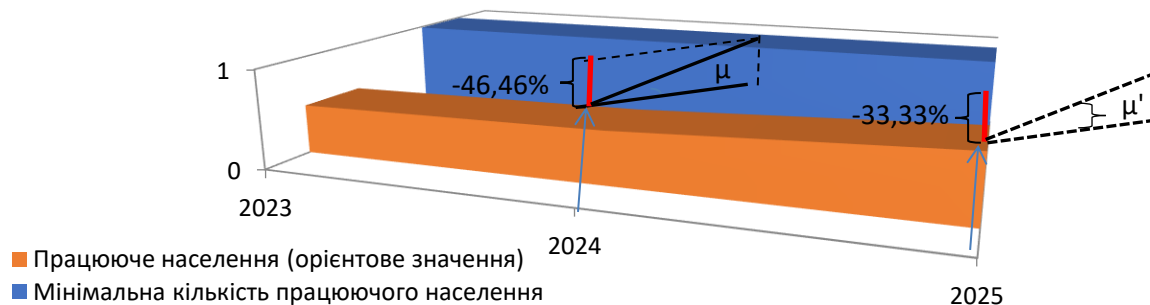

Рисунок 5 – Необхідна кількість та орієнтовне значення, щодо проведення реформ нормативно-правової сфери за результатами експертного опитування на 2023-2025 роки (розраховано авторами)

Протягом останнього десятиліття населення країни зростало повільно, і це суттєво вплинуло на її економічне процвітання. Звісно, події 2022 року мали суттєвий вплив на рівень еміграційних процесів. Вражаючим є кількість працездатного населення, що покинули кордони України та не мають наміру повертатися назад. Тому, нашій державі є вкрай важливим як відновлення малого та середнього бізнесу так і покращення демографічної ситуації без задовільного рівня якої відновлення економіки довоєнного періоду є маловірогідним.

Потенційні результати та наслідки продовження російсько-української війни у 2024 році є значними і широкомасштабними. Початок повномасштабної російсько-української війни вже спричинив найбільшу міграційну хвилю в XXI столітті, до країн ЄС виїхало понад 5 мільйонів громадян України. Наприклад, автори цього дослідження розглядали три можливі

сценарії розвитку економіки України у 2024-2025 роках, кожен з яких враховує зміни у віковій структурі населення, міграційних структурах та рівнях витрат на охорону здоров'я.

Перший - песимістичний сценарій передбачає, що 12% українського населення емігрує, що призведе до відповідного падіння витрат на охорону здоров'я на 12% у 2024-2025 роках. Другий - оптимістичний сценарій передбачає швидке економічне зростання, повернення тих, хто залишив Україну в перші місяці війни, та збільшення видатків на охорону здоров'я. Базовий або реалістичний сценарій передбачає зростання видатків на охорону здоров'я понад 40% у 2024-2025 роках. (Для отримання цих прогнозів використовувалися різні джерела даних, зокрема опитування українців, проведені різними дослідницькими компаніями, демографічні прогнози міжнародних організацій, дані про міграцію населення ООН та МОМ в Україні. Також для відстеження динаміки чисельності населення за віковими групами використовували базу даних Державної служби статистики України, а для моніторингу динаміки видатків на охорону здоров'я до 2022 року – дані зведених бюджетів. Дослідження також спиралося на макроекономічні прогнози Національного банку України, Світового банку та Європейського банку реконструкції та розвитку [2]). Продовження російсько-української війни мало б значні наслідки для української економіки, системи охорони здоров'я та населення.

Однак, не тільки працездатне населення має вплив на ВВП. Однією з найважливіших переваг зростання всіх верств населення є те, що воно може призвести до збільшення попиту на товари та послуги. Із його збільшенням зростає попит на основні товари та послуги, такі як: продукти харчування, житло та охорона здоров'я. Цей підвищений попит може стимулювати економічне зростання та створити робочі місця. Крім того, збільшення попиту може призвести до підвищення податкових надходжень, які можуть бути використані для покращення інфраструктури та державних послуг.

Але, зростання населення, також, може спричинити навантаження на ресурси. Коли воно має тенденцію до збільшення – зростає попит на такі ресурси, як їжа, вода та енергія. Цей підвищений попит може призвести до зростання цін, інфляції та дефіциту ресурсів. В Україні, де ресурси вже обмежені, така ситуація може загострити данні проблеми. Це може призвести до труднощів для багатьох людей, особливо для тих, хто вже намагається звести кінці з кінцями. Однак більша робоча сила може призвести до зростання конкуренції за робочі місця, як наслідок – нерівність в доходах, оскільки ті, хто не може знайти роботу, можуть залишитися позаду, а інші виграють від зростання економічної активності. Це призведе до соціальної та політичної нестабільності, що зрештою зашкодить економічному зростанню. Таким чином, незважаючи на те, що зростання населення може призвести до економічних вигод, важливо забезпечити справедливий розподіл цих вигод між усіма членами суспільства.

Зростання населення також призводить до збільшення інвестицій. Збільшення інвестицій може призвести до створення робочих місць і покращення інфраструктури, що може сприяти економічному зростанню. Крім того, збільшення інвестицій може призвести до зростання інновацій, що може ще більше підвищити економічну конкурентоспроможність. Тому, зростання населення може стати життєво важливим каталізатором економічного процвітання в Україні. Але, така ситуація може загрожувати збільшенню забруднення та погіршення навколишнього середовища, а, в свою чергу, проблем зі здоров'ям і погіршення стану навколишнього середовища, що може мати значні економічні витрати. Крім того, це завдасть шкоди місцевим громадам та екосистемам, що зрештою може зашкодити економічному зростанню. Тому дуже важливо забезпечити стабільне управління зростанням населення, яке не завдає шкоди навколишньому середовищу.

Для аналізу зв'язку між зростанням населення та економічним добробутом в Україні важливо враховувати поточний стан економіки країни. За даними Світового банку, Україна стикається з кількома проблемами, включаючи диспропорції в регіональному економічному та демографічному зростанні, а також фрагментовану систему фінансування регіонального

розвитку. Крім того, дослідження показали, що консультації з громадою є ефективним способом зрозуміти потреби та досвід населення в Україні у сфері охорони здоров'я, який може інформувати про політику, пов'язану з економічним добробутом і зростанням [52].

Отже, незважаючи на те, що зростання чисельності населення може призвести до економічних вигод, важливо забезпечити справедливий розподіл цих вигод між усіма членами суспільства та управління його зростанням в стабільний спосіб.

Однак, всі вищенаведені стратегіями залежать, в більшій мірі, від одного фактора – закінчення війни. Можливі варіанти її завершення стали предметом дискусій серед науковців, які аналізували різні політичні та економічні фактори, що можуть сприяти її завершенню. Крім того, вони виявили екзистенційну природу складних відносин між Україною та Росією та проводять дослідження щодо розвитку цього конфлікту на довгострокову перспективу [34].

Ще один важливий аспект, який досліджують науковці, – воєнні, економічні, політичні можливості та довгострокові стратегії як України, так і Росії. Вони оцінюють потенціал українського контрнаступу та підтримки, а також зміну російської військової стратегії та ресурсів. Україна та Росія мають асиметричні потенціали у військовій та економічній сферах, і науковці оцінюють розробку реалістичної та послідовної стратегії для обох країн [53]. Аналізуючи ці фактори, вони отримують уявлення щодо актуальної варіативності стратегіями воєнної, економічної та політичної підтримки України до 2025 року включно.

5. Висновки

Міжнародна спільнота працює над його оптимальним вирішенням. Конфлікт, що триває між Україною та Росією, призвів до значних людських жертв і втрати територіальної цілісності. Розглянуті у роботі такі стратегії воєнної, економічної та політичної підтримки України до 2025 року, як: збільшення військових витрат і виділення більшої кількості ресурсів на модернізацію своїх сил, зміцнення міжнародних альянсів, розвиток надійного кіберзахисту, удосконалення законодавства, врахування особливостей надання ленд-лізу, змога перешкоджання своїм союзникам підтримувати війни Росії проти України, стимулювання кількісного зростання населення, оскільки це є ключовим для економічних перспектив країни, спрямовані на надання необхідної допомоги Україні для забезпечення її суверенітету та стабільності. Однак, у науковому світі, також, існують сумніви щодо здійсненності та ефективності цих стратегіями.

Отже, деякі аргументи та контраргументи реалізації вищенаведених стратегіями до 2025 року, в більшій мірі засновані на принципі зовнішньої підтримки нашої країни. Очікувалося, що конфлікт триватиме до 2025 року, при цьому жодна зі сторін не виграє, отримав поразку за різними економічно-політичними сферами впливів [54]. Україні потрібно буде реалізувати нові воєнні, економічні та політичні стратегіями, щоб захистити себе від російської агресії у 2024 році. Збільшення військових витрат і модернізація обладнання, розвиток альянсів з іншими країнами для військової підтримки та створення оборонних позицій уздовж кордону – все це життєздатні стратегіями. Проте кожна стратегія має свої переваги та ризики. Ретельно зваживши ці фактори, Україна може приймати обґрунтовані рішення для забезпечення своєї безпеки та суверенітету.

Надання військово-політичної підтримки Україні під час конфлікту, що триває, є складним завданням, яке містить виклики та можливості. Конфлікт переріс у велику політичну та економічну битву між Заходом і Росією, і хід і результат війни матиме далекосяжні впливи на глобальну стабільність і на стратегію США та Європи. Незважаючи на труднощі подолання цієї складності, існують можливості для надання підтримки Україні у протистоянні російській агресії. Сполучені Штати та їхні стратегічні партнери надають військову та фінансову допомогу Україні, щоб допомогти їй вижити та витіснити російські сили зі Східної України. Проте Україні знадобиться масштабна допомога для економічного відновлення після закінчення бойових

дій, оскільки вона потребує тривалої військової та цивільної допомоги протягом багатьох років. Щоб забезпечити успіх, необхідна ефективна велика стратегія підтримки України, і постійна допомога та підтримка є важливими, незважаючи на мужність та єдність України. Конфлікт в Україні став проксі-війною між Росією та Сполученими Штатами та їхніми європейськими союзниками, коли Україна захищається від неспровокованої російської агресії. США можуть використати допомогу як важіль, щоб заохотити Україну до переговорів, при цьому рішення про допомогу приймаються в тандемі з обіцянками сталого збільшення в довгостроковій перспективі. Допомога може бути вирівняна, якщо Україна не буде вести переговори, але не різко скорочена, оскільки США можуть змінити свій підхід до допомоги, оскільки витрати та ризики війни зростатимуть. Проте зв'язок допомоги з готовністю України до переговорів викликав суперечки в політичних дискусіях Заходу, коли голоси яструба стверджували про збільшення військової допомоги, щоб допомогти українським військовим відвоювати всю територію країни. Підсумовуючи, варто сказати, що орієнтування у складностях надання військової та політичної підтримки Україні під час конфлікту, що триває, створює як виклики, так і можливості. Необхідність постійних зусиль для формування та реалізації ефективної великої стратегії війни в Україні виходить за рамки бойових дій в Україні, і Україні потрібна зовнішня економічна та військова підтримка під час і після конфлікту, що триває. Для забезпечення успіху вкрай важливо збалансувати допомогу як важіль із зобов'язанням продовжувати підтримку, а також ретельно враховувати ризики та витрати військового втручання. Незважаючи на труднощі, є можливості для надання підтримки Україні у вирішенні конфлікту та протистоянні російській агресії.

6. Фінансування

Це дослідження не отримало конкретної фінансової підтримки.

7. Конкуруючі інтереси

Автори заявляють, що у них немає конкуруючих інтересів.

Список використаних джерел

1. Krentz, P., Wheeler, E. (1994). *Strategems of war*. 2 Volumes. Chicago.
2. Wilde, G., Sherman, J. (2022). *Targeting Ukraine Through Washington: Russian Election Interference, Ukraine, and the 2024 US Election* URL: <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/targeting-ukraine-through-washington>.
3. Think Tank reports on the invasion of Ukraine - Consilium. (2023). URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/library/library-blog/posts/think-tank-reports-on-the-invasion-of-ukraine>.
4. *Avoiding a Long War*. (2023). Retrieved September 2, 2023, URL:

References

1. Krentz, P., Wheeler, E. (1994). *Strategems of war*. 2 Volumes. Chicago.
2. Wilde, G., Sherman, J. (2022). *Targeting Ukraine Through Washington: Russian Election Interference, Ukraine, and the 2024 US Election* Available from : <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/targeting-ukraine-through-washington>.
3. Think Tank reports on the invasion of Ukraine - Consilium. (2023). Available from : <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/library/library-blog/posts/think-tank-reports-on-the-invasion-of-ukraine>.
4. *Avoiding a Long War*. (2023). Retrieved September 2, 2023, Available from :

- <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PEA2510-1.html>
5. Ukraine Conflict Updates. (n.d.) Retrieved September 2, 2023, URL: <https://understandingwar.org/background/ukraine-conflict-updates>.
6. Brangham, W. (2023). Slow pace of Ukraine's counteroffensive prompts military. URL: <https://www.pbs.org/newshour/show/slow-pace-of-ukraines-counteroffensive-prompts-military-strategy-questions>.
7. The NATO Invitee associates itself with this Communiqué. (2023). URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_217320.htm.
8. Condersman, A.H. (2023). How? (and Does?) the War in Ukraine End. URL: <https://www.csis.org/analysis/how-and-does-war-ukraine-end-need-grand-strategy>.
9. Russia-Ukraine War: Insights and Analysis. (2023). URL: <https://www.hks.harvard.edu/russia-ukraine-war-insights-analysis>.
10. Amonson, K., Egli, D. (2023). The Ambitious Dragon: Beijing's Calculus for Invading Taiwan by 2030. URL: <https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/3371474/the-ambitious-dragon-beijings-calculus-for-invading-taiwan-by-2030>.
11. Mumford A. Proxy Warfare (War and Conflict in the Modern World). Cambridge: Polity Press, 2013.p. 22, 46-48.
12. Bowen, A. (2022). Proxy Wars in the Post-Soviet Space. URL: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003174066-34/proxy-wars-post-soviet-space-andrew-bowen>.
13. Janik, R. (2022). Austrian Neutrality amid Russia's War on Ukraine. URL: https://brill.com/view/journals/ario/26/1/article-p147_6.xml.
14. Walton, B. (2022). Can the International Community Break Away from the Legacy of Selectivity from the Nuremberg and Tokyo Tribunals?. URL: https://scholarship.shu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2423&context=student_sc
- <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PEA2510-1.html>
5. Ukraine Conflict Updates. (n.d.) Retrieved September 2, 2023, Available from: <https://understandingwar.org/background/ukraine-conflict-updates>.
6. Brangham, W. (2023). Slow pace of Ukraines counteroffensive prompts military. Available from: <https://www.pbs.org/newshour/show/slow-pace-of-ukraines-counteroffensive-prompts-military-strategy-questions>.
7. The NATO Invitee associates itself with this Communiqué. (2023). Available from: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_217320.htm.
8. Condersman., A.H. (2023). How? (and Does?) the War in Ukraine End. Available from: <https://www.csis.org/analysis/how-and-does-war-ukraine-end-need-grand-strategy>.
9. Russia-Ukraine War: Insights and Analysis. (2023). Available from: <https://www.hks.harvard.edu/russia-ukraine-war-insights-analysis>.
10. Amonson, K., Egli, D. (2023). The Ambitious Dragon: Beijings Calculus for Invading Taiwan by 2030. Available from: <https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/3371474/the-ambitious-dragon-beijings-calculus-for-invading-taiwan-by-2030>.
11. Mumford A. Proxy Warfare (War and Conflict in the Modern World). Cambridge: Polity Press, 2013. p. 22, 46-48.
12. Bowen, A. (2022). Proxy Wars in the Post-Soviet Space. Available from: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003174066-34/proxy-wars-post-soviet-space-andrew-bowen>.
13. Janik, R. (2022). Austrian Neutrality amid Russias War on Ukraine. Available from: https://brill.com/view/journals/ario/26/1/article-p147_6.xml.
14. Walton, B. (2022). Can the International Community Break Away from the Legacy of Selectivity from the Nuremberg and Tokyo Tribunals?. Available from: [https://scholarship.shu.edu/cgi/viewcontent](https://scholarship.shu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2423&context=student_sc)

- [holarship](#).
15. Analytica, O. (2022). Ukraine issue will become domestic before US elections. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/OXAN-DB280405/full/html>.
16. Gross, M. (2022). The Future of the Organization of the Petroleum Exporting Countries. URL: <https://digitalcommons.unl.edu/honorsthesis/642>.
17. Клітіна, О. (2023). Чи надовго Росії вистачить грошей на війну. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3744278-ci-nadovgo-rosii-vistacit-grosej-na-vijnu.html>.
18. Заремба, А. (2023). США швидше шукатимуть гроші та техніку. URL: <https://glavred.net/article/ssha-bystree-budut-iskat-dengi-i-tehniku-bogdan-yaremenko-o-rezolyucii-po-pobede-ukrainy-10466335.html>.
19. Рогальська, Н. (2023). Транш від США, скорочення безробіття й підйом. URL: <https://www.stopcor.org/ukr/section-ekonomika/news-transh-vid-ssha-skorochennya-bezrobittya-j-pidjom-bankivskoi-sferi-yak-ekonomika-ukraini-zustrichae-vesnu-01-03-2023.html>.
20. Гетьманцев., Д. (2023). Економічна підтримка України: підсумки конференції в Лондоні. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/26/701570>.
21. Карпенко, Т. (2023). Байден попросив у Конгресу 24 млрд доларів на додаткову військову допомогу. URL: <https://uworld.news/news/baiden-poprosyv-u-konhresu-24-1004550.html>.
22. Вишлінський, Г. (2023). Лондонська конференція: багато конкретики. URL: <https://ces.org.ua/londonska-konferenciya-bagato-konkretiki-ale-potribni-groshi-bazhano-rosijski>.
23. Україна приєднається до програми фінансової допомоги ЄС. (2022). URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/novyny/ukravina-pryyednayetsya-do-programy-ent.cgi?article=2423&context=student_sc_holarship.
15. Analytica, O. (2022). Ukraine issue will become domestic before US elections. Available from : <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/OXAN-DB280405/full/html>.
16. Gross, M. (2022). The Future of the Organization of the Petroleum Exporting Countries. Available from : <https://digitalcommons.unl.edu/honorsthesis/642>.
17. Klitina, O. (2023). Chy nadovho Rosii vystachyt hroshei na viinu. Available from : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3744278-ci-nadovgo-rosii-vistacit-grosej-na-vijnu.html>.
18. Zaremba, A. (2023). CShA shvydshe shukatymut hroshei ta tehniku. Available from : <https://glavred.net/article/ssha-bystree-budut-iskat-dengi-i-tehniku-bogdan-yaremenko-o-rezolyucii-po-pobede-ukrainy-10466335.html>.
19. Rohalska, N. (2023). Transh vid SShA, skorochennia bezrobittia y pidiom. Available from : <https://www.stopcor.org/ukr/section-ekonomika/news-transh-vid-ssha-skorochennya-bezrobittya-j-pidjom-bankivskoi-sferi-yak-ekonomika-ukraini-zustrichae-vesnu-01-03-2023.html>.
20. Hetmantsev., D. (2023). Ekonomichna pidtrymka Ukrainy: pidsumky konferentsii v londoni. Available from : <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/26/701570>.
21. Karpenko, T. (2023). Baiden poprosyv u Konhresu 24 mlrd dolariv na dodatkovu viiskovu dopomohu. Available from : <https://uworld.news/news/baiden-poprosyv-u-konhresu-24-1004550.html>.
22. Vyshlinskyi, H. (2023). Londonska konferentsiia: bahato konkretyky. Available from : <https://ces.org.ua/londonska-konferenciya-bagato-konkretiki-ale-potribni-groshi-bazhano-rosijski>.
23. Ukraina pryednaietsia do prohramy

- [finansovoyi-pidtrymky-yes-yedynnyy-rynok.](#)
24. США та партнери «заморозили» 300 мільярдів доларів. (2023). URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ssha-partnery-zamorozyly-300-milyardiv-dolariv-rosiyskykh-koshtiv/32457980.html>.
25. Національний банк України. (2023). URL: https://www.facebook.com/NationalBankOfUkraine/?locale=uk_UA.
26. Analytica, O. (2023). Ukraine issue will become domestic before US elections. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/OXAN-DB280405/full/html>.
27. Zolkover, A., Heidor, A., Hreshchuk, H. (2023). Peculiarities of Supporting Enterprises with the Help of Financial Instruments in the Conditions of Economic Changes in Ukraine. URL: <https://search.proquest.com/openview/498458588680ac25619c479f9210640b/1?pq>.
28. Alberini, A., Umapathi, N. (2023). What Are the Benefits of Government Assistance with Household Energy Bills? Evidence from Ukraine URL: <https://www.iaee.org/energyjournal/article/4155>.
29. Janik, R. (2023). Austrian Neutrality amid Russia's War on Ukraine. URL: https://brill.com/view/journals/ario/26/1/article-p147_6.xml.
30. Передумови та причини російсько-української війни. (2022). URL: <https://uk.wikipedia.org>.
31. Берроуз, М., Меннінг, Р. (2022). Як війна Росії проти України змінить світ? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-viyna-rosiya-svit/31794954.html>.
32. П'ять шляхів, якими може піти війна Росії з Україною. (2022). URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64100454>.
33. Держдума`21: основні висновки та наслідки для України. (2021). URL: <https://uifuture.org/publications/derzhduma21-osnovni-vysnovky-ta-naslidky-finansovoi-dopomohy-Yes>. (2022). Available from : <https://eu-ua.kmu.gov.ua/novyny/ukrayina-pryvednayetsya-do-programy-finansovoyi-pidtrymky-yes-yedynnyy-rynok>.
24. SShA ta partnery «zamorozyly» 300 miliardiv dolariv. (2023). Available from : <https://www.radiosvoboda.org/a/ssha-partnery-zamorozyly-300-milyardiv-dolariv-rosiyskykh-koshtiv/32457980.html>.
25. Natsionalnyi bank Ukrainy. (2023). Available from : https://www.facebook.com/NationalBankOfUkraine/?locale=uk_UA.
26. Analytica, O. (2023). Ukraine issue will become domestic before US elections. Available from : <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/OXAN-DB280405/full/html>.
27. Zolkover, A., Heidor, A., Hreshchuk, H. (2023). Peculiarities of Supporting Enterprises with the Help of Financial Instruments in the Conditions of Economic Changes in Ukraine. Available from : <https://search.proquest.com/openview/498458588680ac25619c479f9210640b/1?pq>.
28. Alberini, A., Umapathi, N. (2023). What Are the Benefits of Government Assistance with Household Energy Bills? Evidence from Ukraine Available from : <https://www.iaee.org/energyjournal/article/4155>.
29. Janik, R. (2023). Austrian Neutrality amid Russias War on Ukraine. Available from : https://brill.com/view/journals/ario/26/1/article-p147_6.xml.
30. Peredumovy ta prychny rosiisko-ukrainskoi viiny. (2022). Available from : <https://uk.wikipedia.org>.
31. Berrouz, M., Menninh, R. (2022). Yak viina Rosii proty Ukrainy zminyt svit? Available from : <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-viyna-rosiya-svit/31794954.html>.
32. Piat shliakhiv, yakymy mozhe pity viina Rosii z

- [dlya-ukrayiny](#).
34. Толстов, С. (2022). Екзистенціальний вимір російсько-української війни. URL: <https://ivinas.gov.ua/viina-rf-proty-krainy/ekzystentsialnyi-vymir-rosiiskoukrainskoi-viiny.html>.
35. Угода про фінансування заходу "EU4BUSINESS": Підтримка малих та середніх підприємств в Україні. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/984_009-20.
36. Становище Союзу у 2022 році – State of the Union. (2021). URL: https://state-of-the-union.ec.europa.eu/state-union-2022_uk.
37. Про схвалення Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023-2030 роки. (2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/176-2023-%D1%80>.
38. Кубраков, О. (2023). Регіони і громади отримали фінансування проєктів відновлення. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/oleksandr-ubakov-rehiony-i-hromady-otrymaly-finansuvannia-proektiv-vidnovlennia>.
39. Гаманець на три роки: скільки отримає і витратить Україна. (2023). URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/06/7/674717>.
40. Бюджетний кодекс України. (2010). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T102456>.
41. Про внесення змін до Бюджетного кодексу (2023). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1805901>.
42. Team, O. (2022). Putin for the fourth time. The state of and prospects for Russia (2018-2024). URL: <http://aei.pitt.edu/id/eprint/93809>.
43. Про План реалізації Стратегії кібербезпеки України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0087525-21#Text>.
44. Durman, O., Durman, M., Mazievich, T. (2022). European Union-Ukraine Association Agreement: Challenges and Ukrainoiu. (2022). Available from : <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64100454>.
33. Derzhduma`21: osnovni vysnovky ta naslidky dlia Ukrainy. (2021). Available from : <https://uifuture.org/publications/derzhduma21-osnovni-vysnovky-ta-naslidky-dlya-ukrayiny>.
34. Tolstov, S. (2022). Ekzystentsialnyi vymir rosiisko-ukrainskoi viiny. Available from : <https://ivinas.gov.ua/viina-rf-proty-krainy/ekzystentsialnyi-vymir-rosiiskoukrainskoi-viiny.html>.
35. Uhoda pro finansuvannia zakhodu "EU4BUSINESS": Pidtrymka malykh ta serednikh pidpriemstv v Ukraini. Available from : https://zakon.rada.gov.ua/go/984_009-20.
36. Stanovyshche Soiuzu u 2022 rotsi - State of the Union. (2021). Available from : https://state-of-the-union.ec.europa.eu/state-union-2022_uk.
37. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku industrialnykh parkiv na 2023-2030 roky. (2023). Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/go/176-2023-%D1%80>.
38. Kubrakov, O. (2023). Rehiony i hromady otrymaly finansuvannia proektiv vidnovlennia. Available from : <https://www.kmu.gov.ua/news/oleksandr-ubakov-rehiony-i-hromady-otrymaly-finansuvannia-proektiv-vidnovlennia>.
39. Hamanets na try roky: skilky otrymaie i vytratyt Ukraina. (2023). Available from : <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/06/7/674717>.
40. Biudzhetni kodeks Ukrainy. (2010). Available from : <https://ips.ligazakon.net/document/T102456>.
41. Pro vnesennia zmin do Biudzhetnoho kodeksu (2023). Available from : <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1805901>.
42. Team, O. (2022). Putin for the fourth time. The state of and prospects for Russia (2018-

- Prospects for Cooperation. URL: <http://ieeca.org/journal/index.php/JEECAR/article/view/780>.
45. Radchenko, O., Kalivoshko, O. (2022). Financial regulation mechanism the ukrainian economy under martial law: a review of policies and instruments. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/337/9308/19421-1>.
46. Мельничук, Т. (2023). КМУ ВРУ – Telegram. URL: <https://t.me/s/tmelnychuk>.
47. McBride, J. (2023). Ukraine War: Dispelling Popular Lend-Lease Myths. URL: <https://www.geopoliticalmonitor.com/ukraine-war-dispelling-popular-lend-lease-myths>.
48. What Criticisms Have Been Made against Lend-Lease? (1945). URL: [https://www.historians.or/about-aha-and-membership/aha-history-and-archives/gi-roundtable-series/pamphlets/em-13-how-shall-lend-lease-accounts-be-settled-\(1945\)/what-criticisms-have-been-made-against-lend-lease](https://www.historians.or/about-aha-and-membership/aha-history-and-archives/gi-roundtable-series/pamphlets/em-13-how-shall-lend-lease-accounts-be-settled-(1945)/what-criticisms-have-been-made-against-lend-lease).
49. Jo, E. (2023). Battling Partisan Narratives. URL: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003394792-10/battling-partisan-narratives-eun-jo>.
50. Sanctions adopted following Russia's military aggression. (2023). URL: https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/sanctions-restrictive-measures/sanctions-adopted-following-russias-military-aggression-against-ukraine_en.
51. Kulu, H., Christison, S., Liu, C. (2023). The war, refugees, and the future of Ukraine's population. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/psp.2656>.
52. Hankivsky, O. (2017). The Importance of Community Consultations for for Generating Evidence for Health Reform in Ukraine. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5337251>.
- 2024). Available from : <http://aei.pitt.edu/id/eprint/93809>.
43. Pro Plan realizatsii Stratehii kiberbezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy. Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0087525-21#Text>.
44. Durman, O., Durman, M., Mazievich, T. (2022). European Union-Ukraine Association Agreement: Challenges and Prospects for Cooperation. Available from : <http://ieeca.org/journal/index.php/JEECAR/article/view/780>.
45. Radchenko, O., Kalivoshko, O. (2022). Financial regulation mechanism the Ukrainian economy under martial law: a review of policies and instruments. Available from : <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/337/9308/19421-1>.
46. Melnychuk, T. (2023). КМУ ВРУ – Telegram. Available from : <https://t.me/s/tmelnychuk>.
47. McBride, J. (2023). Ukraine War: Dispelling Popular Lend-Lease Myths. Available from : <https://www.geopoliticalmonitor.com/ukraine-war-dispelling-popular-lend-lease-myths>.
48. What Criticisms Have Been Made against Lend-Lease? (1945). Available from : [https://www.historians.or/about-aha-and-membership/aha-history-and-archives/gi-roundtable-series/pamphlets/em-13-how-shall-lend-lease-accounts-be-settled-\(1945\)/what-criticisms-have-been-made-against-lend-lease](https://www.historians.or/about-aha-and-membership/aha-history-and-archives/gi-roundtable-series/pamphlets/em-13-how-shall-lend-lease-accounts-be-settled-(1945)/what-criticisms-have-been-made-against-lend-lease).
49. Jo, E. (2023). Battling Partisan Narratives. Available from : <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003394792-10/battling-partisan-narratives-eun-jo>.
50. Sanctions adopted following Russias military aggression. (2023). Available from : <https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/sanctions-restrictive-measures/sanctions-adopted-following-russias-military-aggression-against->

53. Росія: мотивації, потенціал, перспективи розвитку взаємин. (2023). URL: http://prismua.org.tilda.ws/ua_russia.
54. The Washington Post: російсько-українська війна (2023). URL: <https://cbn.com.ua/2023/04/13/the-washington-post-rosijsko-ukrayinska-vijna-u-nynishnomu-rotsi-ne-zakinchytsya>.
51. Kulu, H., Christison, S., Liu, C. (2023). The war, refugees, and the future of Ukraines population. Available from : <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/psp.2656>.
52. Hankivsky, O. (2017). The Importance of Community Consultations for Generating Evidence for Health Reform in Ukraine. Available from : <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5337251>.
53. Rosiia: motyvatsii, potentsial, perspektyvy rozvytku vzaiemyn. (2023). Available from : http://prismua.org.tilda.ws/ua_russia.
54. The Washington Post: rosiisko-ukrainska viina (2023). Available from : <https://cbn.com.ua/2023/04/13/the-washington-post-rosijsko-ukrayinska-vijna-u-nynishnomu-rotsi-ne-zakinchytsya>.